

Kunstnere i Hammer Bakker

En vandringsmand er kommet til et sted i Gl. Vodskov, hvor vejene deler sig, og han står ved et pænt hvidt vejskilt, opsat af kommunen. Her lytter han til en treklang: bonden, læreren, kunstneren.

Der mod øst, bag tjørnehækken og snebærbusken, lå den gamle stråtækte landsbyskole, hvor lærer Sigurd Ersted havde et virke for hjem, skole og kirke fra 1896 - 1936. Ved en nyanlagt vej, der løber mod vest, står et smukt gammelt lindetræ og breder kronen over en grøn plæne. Her boede i årene fra 1904-10 om sommeren nogle kunstnere:

Marianne og Jens Vige, Niels Bjerre, Niels Larsen Stevns og Thøger Larsen.

Disse kunstnere følte sig stærkt knyttet til og inspireret af det alvorlige landskab i Hammer. Senere og efter 1914 kom andre kunstnere til, nemlig dyremaleren Resen Steenstrup, Rud Petersen, Johan Schlichtkrull og billedhuggeren N. Hansen-Jacobsen og Jens Lund m.fl. Her malede og digtede disse kunstnere om landskabet og de nøjsomme mennesker på fattigt, sandet jord.

De boede, som Thøger Larsen skrev i mindeskriftet Hammer Bakker:

i små synkende huse i dybe læ
ved et ensomt træ.

Inden vandringsmanden går videre ad den gamle hedevej, som fører til bakkerne, ser han mod nord "den røde gård", hvor to søskende, Maren og Peder Pedersen, boede i mange år, og uden tanke og tale om noget, der hedder "Op og ned med kulturen", fandt man her en virkelig bondekultur, thi disse mennesker og bønder i den gamle gård meddelte sig selv så spontant og oprigtigt, at man kom til at tænke på karakterkultur.

I Gl. Vodskov traf jeg i 1938 en gammel syg kone, der kaldtes Vild-Stine. Hun stammede fra Vildmosen, deraf navnet. Hun boede, da jeg traf hende, i et af de små hyrdhuse til Attrupgård. Her lå hun i en mørk stue og var syg. Hun var blevet lidt mistænksom overfor sine medmennesker. Der var f.eks. altid nyrevet under et gammelt surt æbletræ, thi som naboen sagde til mig, nu mistænkte hun andre. Men det var nu ikke så mærkeligt, for Vild-Stine havde været indblandet i et drama i Hammer Bakker, beskyldt for at have sat ild på Store Jens Peters ejendom. Det endte med, at Vild-Stine, højt frugtsommelig, blev indsat i Sundby arrest, hvor hun fødte sit barn - for kort efter at blive løsladt med fuld oprejsning og erstatning for uforskyldt varetægt. En knægt havde tilstået at have sat ild på Jens Peters ejendom i Storedal. - Men jeg husker Vild-Stine, som hun lå der, mørk og indadvendt i et mørkt kammer. En stavlommelygte, som jeg ophængte over hendes seng, gav et lille lysglimt i hendes trætte øjne.

Går man videre ad den gamle hedevej til Vodskov Kløve (den gamle Sæbyvej), ser man til højre Stormosen og "Valstedhus" (malerparret Meta og Rosen Steenstrup fra årene 1915-23). Et smukt kunstnerhjem blev indrettet i det gamle husmandssted af Meta Steenstrup, som også opkaldte stedet efter sit barndomsbjem Valsted ved Sebbesund. I 1923 overtog billedhuggeren og skulpturkonservatoren ved Statens Museum, Jens Lund, denne ejendom, og her boede han og familien om sommeren til 1946. Jens Lund var en formens mester, som arbejdede i moseeg, i sandsten og granit, og han har udført store arbejder rundt om i landet, bl.a. frontalfigurerne på Københavns Hovedbanegård, restaureret Frihedsstøtten, opstillet skelstenen ved Hellerup og flere andre granitarbejder.

På den nordvestlige side af Stormosen ligger nogle små stråttækte huse, som måske snart vil synke i jorden. Efter maleren Jens Viges død i 1912 kom hans enke Marianne Vige ofte til Vodskov, og omkring 1915 blev hun ved sagfører Anders Olesens mellemkomst ejer af husmandsstedet Skovhuset. Her i fru Viges sommerbolig kom igennem årene mange gode kunstnere for kortere og længere tid, og her var altid god kunst i disse stuer. Et skønt billede, som jeg særlig husker, var malet af Jens Vige og forestillede en gammel bedstemor. Dette billede hænger nu på Skagen Museum. Heldigt var det, at maleren Johan Schlichtkrull reddede dette fra at komme i kakkelovnen sammen med andre billeder.

En anden betydelig kunstner, jeg husker fra årene omkring 1926 -27 var maleren N. Larsen Stevns, når han vandrede med sine malergrejer til Korsdalen, og jeg i tavs afstand betragtede hans kunstneriske virke, en oplevelse at se ham dreje de runde pensler i farve, nøje undersøge farvestyrken for derefter at sætte den på lærredet punkt for punkt, lys og skygge, en kamp med farve- og lysværdierne, en enestående koloristisk vision. - Og så kunstnerens kone Anna Larsen Stevns, der ved middagstid kommer gående med madspanden til maleren, et almuetræk fra denne periode.

I dag står jeg ved det gamle, gule og faldefærdige hus og tænker på denne store mesters indsats bl.a. i Viborg Domkirke, H. C. Andersens hus i Odense, Hjørring Bibliotek og så den skønne altertavle i Vrensted kirke og mange flere arbejder.

Samtidig med Larsen Stevns kom en anden kunstner for at besøge de gule huse, og det var digteren Thøger Larsen. Jeg tager sikkert ikke fejl, når jeg husker, at han gik og var svanger med samlingen "Trækfuglene" (1927) med digtet "Sommerhalvåret", for han sluttede denne stilfærdige sammenkomst hos fru Vige med en afsked: "Farvel, det er atter jævndøgns tid"...

Thøger Larsen døde i 1928 som 53-årig. En dag finder jeg oppe i fru Viges brændehus et planetarium, der fortæller lidt om Thøger Larsens astronomiske interesser, sirligt havde han her konstrueret vort solsystem, bevægeligt, håndgribeligt, netop hvad han digter om i "Bakker og Bølger" fra (1912): "Jeg står i dag på stjernens hvælv"...

-Og nede på skovvejen til Hammer Bakker står endnu et minde om digteren Thøger Larsen. Omkring 1926 har han ved hjælp af billedhuggeren N. Hansen-Jacobsens mejsel vist stjernebilledet "Karlsvognen".

Billedhuggeren Hansen-Jacobsen var også en hyppig gæst om sommeren i Hammer Bakker og i "Højhuset". På vej til Grindsted, nord for "Ørndal" havde han indrettet et smukt, enkelt hjem, og i sommeren 1936 og 1937 besøgte jeg ham ofte der, og som billedhugger og keramikertalte han mig mange værdifulde ting. Han havde nok af tid, når han slog sig til ro i "Højhuset", hvor der var en skøn udsigt over Hammer Bakker.

Går man fra "Højhuset" i sydvestlig retning, kommer man til "Ørndalshus" i nærheden af Røverdalen. I "Ørndalshus" boede efter lærer Sigurd Erstedts beretning Johan Skjoldborg under et arbejde, han havde her i Hammer Bakker med at sætte kronestene på de mange fredede gravhøje. ("Gravrøvere" havde nemlig været ved en af Tvillinghøjene).

Syd for Ørndal, ved Paradisdalen boede i årene 1918 - 1945 maleren J. C. Schlichtkrull i en ejendom, som han købte af "Emmer Laurits". - Schlichtkrull er måske den kunstner, der stærkest og mest trofast elskede Hammer Bakker. Her har han i ca. 30 år med kærlighed til den frie og ubundne natur malet de skønneste billeder, hvoraf to hænger hos gårdejer C. Olesen, "Skovgard" i Vodskov, et par andre i Nørresundby Bank og på Aalborg Museum.

I hjemmet hos Marie og Johan Schlichtkrull var min kone og jeg en jævnlig gæst, særlig under sidste verdenskrig. Her følte vi os trygge hos disse beskedne mennesker.

Når maleren sad i de lavloftede stuer og fortalte stilfærdigt om sin mangeårige lærergerning på akademiets malerskole, lyttede vi opmærksomt. Schlichtkrull havde selv været elev hos professor Carl Bloch, og han fortalte bl.a., at når elever kom til Carl Bloch for at få et igangværende arbejde korrigeret, sagde han ofte: "nu; er jeg gammel, har svært ved at se, men jeg ved, at i jeres billeder skal mere lys, mere lys.

I årene under krigen malede Schlichtkrull ikke mere, han sagde, at han ikke kunne skelne farverne. En aften i slutningen af april 1945 døde han i en alder af 79 år, Jeg husker tydeligt den måneskinsaften i den mørke, lavloftede stue, da plantør Simon Nielsen og jeg lagde den gamle maler i kiste og bar ham gennem gyvelen op i atelieret på bakken.

Inde fra Aalborg hørte vi dumpe drøn og flyvealarm. Dagen efter i det skønneste forårsvejr fulgte vi en lille skare af folk fra Hammer Bakker Schlichtkrull til hans sidste hvilested på Hammer kirkegard.

Og selv om man står ved en korsvej - på et hjørne, kan man i dag ikke lade være med i ærbødighed at tænke på alle disse mennesker, der her har levet i og ved Hammer Bakker igennem kun 50 år - mennesker, der gør levet og ulevet liv til mere end liv.

William Jessen

"Kunstnere I Hammer Bakker" var oprindeligt trykt som kronik i Aalborg Stiftstidende den 21. november 1963.
I foredrag - holdt på Vodskov skole - har William Jessen ligeledes fortalt om kunstnere i Hammer Bakker.

Hst.